Zapraszamy na spacer po Opływie Motławy

Bastiony nad fosą

Około półtora kilometra od centrum Gdańska, znajduje się przepiękny szlak spacerowy. Nadaje się też do turystyki kajakowej. To bastiony i fosa na pograniczu dzielnic Dolne Miasto i Olszynka.

Oficjalnie teren ten bywa nazywany Opływem Motławy. Fortyfikacje ziemno-murowane, stawiały w przeszłości Gdańsk w rzędzie najbardziej umocnionych miast. Pozostałości tych budowli podziwiać można m.in. na Dolnym Mieście.

To jest właśnie Opływ Motławy. Na mapie Gdańska wyróżnia się jako „ząbkowany" fragment okręgu.

Idąc od Fontanny Neptuna na Długim Targu, w kierunku na południe, warto najpierw dojść w rejon placu Wałowego. Trasa przemarszu prowadzi ulicami Ławniczą, Słodowników, Żabi Kruk. Przy tej ulicy warto zwrócić uwagę na kościół pw. św. Piotra i Pawła. Mimo że ponad pół wieku minęło po wojnie. jest on jedynie w części wykorzystywany.

Następnie ul. Pod Zrębem i Dolna Brama dochodzimy do zabytku Brama Nizinna. Już jesteśmy nad Opływem Motławy. To fosa obronna, do której wody dostarczała Motława - stąd nazwa. Dawniej, taka fosa otaczała stary Gdańsk dookoła, między innymi - na terenie dzisiejszych torów i dworca PKP Gdańsk Główny.

Nad pozostałym do dzisiaj fragmentem Opływu zachowało się kilka bastionów. W najlepszym stanie są: św. Gertrudy, Żubr, Wilk, Wyskok, Miś. Królik.

Przy ul. Grodza Kamienna, znajduje się zabytkowa śluza oraz wrota przeciwpowodziowe. Ten obiekt ma bardzo duże znaczenie dla ochrony przeciwpowodziowej Gdańska. Przez śluzę rzeka Motława wpływa do centrum miasta. W przeszłości śluza mogła być wykorzystywana do obrony przed nieprzyjaciółmi atakującymi z południa. Gdyby śluzę zamknięto, zostałyby zalane tereny na południe od bronionego miasta, czyli dzisiejsze osiedle Olszynka. Na wałach otaczających fosę, posadzono głogi. Te kolczaste drzewa, też miały stanowić przeszkodę dla obcych wojsk.

Od śluzy, wzdłuż Opływu Motławy, ścieżkami spacerowymi docieramy do ul. Kieturakisa, a dalej - ul. Łąkową obok dawnej Fabryki Karabinów do ul. Podwale Przedmiejskie i ul. Szopy. Potem w prawo, wzdłuż Motławy, do Stągwi Mlecznych. Ul. Stągiewną wracamy na Długi Targ.

Kazimierz Netka

Opływ Motławy, czyli przepiękny szlak spacerowy. Fot. Adam Warżawa

Kamienna Śluza

Znajduje się nad Opływem Motławy. Jest jednym z najważniejszych w Gdańsku urządzeń przeciwpowodziowych. Kiedyś istniał tu młyn wodny. Pozostały po nim mury. Na śluzie, po wschodniej jej stronie, w wewnętrznej komorze, zaznaczono jak wysoko sięgał poziom wody podczas największej powodzi w Gdańsku - w 1829 roku. Godne uwagi są mocne wrota przeciwpowodziowe. Zamykają się one samoczynnie, gdy woda cofa się Motławą. Zabezpieczają one Olszynkę przed zalaniem, w razie napływu wód morskich. Gdyby doszło do uszkodzenia wrót, depresyjnym terenom w Gdańsku grozi zalanie. taka sytuacja zaistniała półtora roku temu. Wówczas jedne z wrót zostały wyrwane i wstecznym prądem wody z Bałtyku, zostały wyniesione na Opływ Motławy. Przyczyna - silny nurt wody wepchnął pod wrota samochód, wrzucony do śluzy przez chuliganów.

Fot. Krzysztof Mystkowski

Fabryka Karabinów

W Gdańsku znane są Zbrojownia - przy Targu Węglowym, trochę mniej - Mała Zbrojownia (przy placu Wałowym). Na trasie proponowanej wędrówki jest jeden najmniej znany obiekt, w którym powstawało uzbrojenie. To Fabryka Karabinów. Znajduje się ona przy ul. Łąkowej. warto wiedzieć, że Dolne Miasto - gdzie znajdują się budynki dawnej Fabryki Broni - było kiedyś dzielnicą bardzo piękną. Ul. Łąkowa była aleją jarzębinową. Pozostało na niej niewiele tych drzewek. Teraz Dolne Miasto jest biedne. Wskutek podwyższania się poziomu wód, bywa podtapiane.

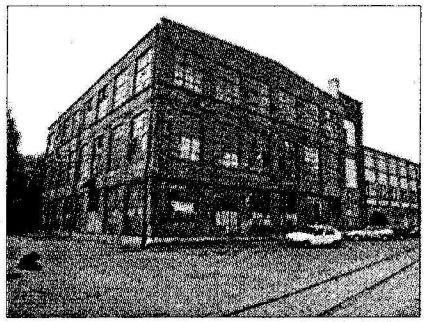

Fot. Adam Warżawa

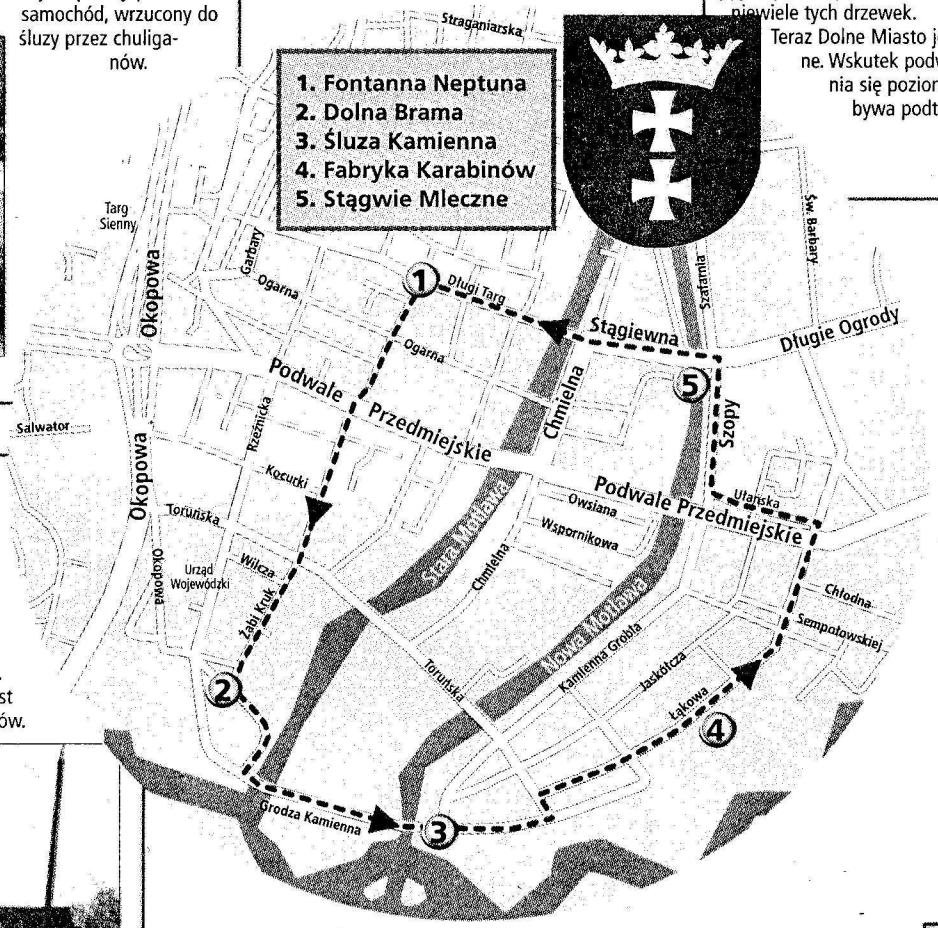

Stągwie Mleczne

Są to dwie budowle, w przeszłości będące elementami fortyfikacji.. Wchodziły w skład gotyckiego systemu obronnego miasta na Wyspie Spichrzów. Większa z tych wież, zwana Stągwią, powstała w 1519 roku - gdy Magellan wyruszał w swą podróż dookoła świata. Znacznie starsza jest Stągiewka, zbudowana w 1456 roku. Niedaleko, po prawej (północnej) stronie ul. Stągiewnej, prowadzone są wykopaliska. Przez okno można oglądać pozostałości fundamentów nieistniejących już spichlerzy, m.in. Różańca, Pod Czarnym Orłem, Jagnięcia. Wkrótce będą odsłaniane fundamenty następnych spichlerzy. Warto wiedzieć, że na Wyspie Spichrzów było - w czasach rozkwitu handlu w Gdańsku - ponad trzysta takich magazynów. II wojnę światową przetrwały tylko dwa.

Fot. Wojciech Lendzion

Brama Nizinna

Wzniesiono ją w 1626 roku. Znajduje się między fortyfikacjami ziemnymi bastionów św. Gertrudy oraz Żubr. Przez tę bramę prowadzi jedna z ważniejszych tras z centrum Gdańsk na Olszynkę. Wskutek wstrząsów, spowodowanych przejazdami ciężkich aut, zabytek bardzo ucierpiał. Trzeba było podeprzeć go drewnianymi belkami. Brama Nizinna od dziesięcioleci wykorzystywana jest przez artystów - plastyków.

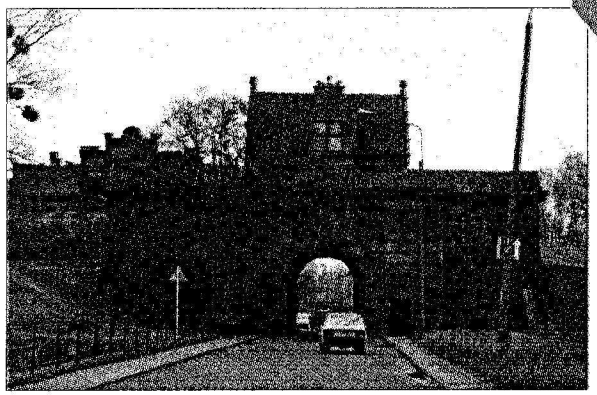

Fot. Adam Warżawa

Gdzie coś zjeść

Na trasie spaceru niewiele jest przytulnych jadłodajni, w których można się posilić. Na Długim Targu warto zajrzeć do Domu Holenderskiego. Wszak budowniczowie z Niderlandów, są twórcami wielu gdańskich zabytków, a także urządzeń przeciwpowodziowych.

Jak długo trwa spacer

Na przechadzkę proponowaną trasą trzeba przeznaczyć co najmniej dwie godziny. Dystans wynosi ponad 4 kilometry. Trasę tę można przejechać rowerem w ciągu pół godziny. Warto jednak w kilku przynajmniej miejscach się zatrzymać, by popatrzeć na zabytki i pejzaż Opływu Motławy. Spacer z wózkiem dziecięcym pochłonie około czterech godzin.